

політичні діячі, що виконують управлінські функції: державні чиновники вищого рівня, призначені на посади або вибрані.

Безперечно, політичний лідер повинен бути авторитетною людиною та здійснювати вплив на інших з метою досягнення спільних політичних та інших цілей.

Література

1. Андреева Г.М. Социальная психология. 3-е изд. – М.: Наука, 1994.– 258 с.
2. Блондель Ж. Политическое лидерство. Путь к всеобъемлющему анализу. – М: Российская академия управления, 1992. – 135с.
3. Ирхин Ю.В. Психология и политика. М.:Изд-во РУДН, 1993, – 160.
4. Кретов Б.И. Лидерство: социально-политические проблемы: Учебное пособие. М., 1996.

Грабіна Г.В.

*фахівець відділення міжнародних відносин кафедри політології
Інститут соціальних наук
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

СУБКУЛЬТУРА ВЛАДИ В ПРОБЛЕМНОМУ ПОЛІ СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА

Актуальність теми. Феномен влади є одним з центральних елементів предметного поля сучасного суспільствознавства. Його інтерпретація як складового елементу культури певної національної спільноти дає змогу досліднику досягнути логіку розгортання політичного процесу в чітко визначеному просторово-часовому континуумі.

Об'єктом статті слід вважати феномен субкультури влади, який тлумачиться автором як, з одного боку, елемент політологічного аналізу буття сучасних соціумів, а, з іншого, як одна зі складових сфери політичного.

Предмет статті – особливості дослідження субкультури влади з застосуванням аналітичного інструментарію дисциплін суспільствознавчого профілю.

Ступінь наукової розробки теми. Значний внесок в дослідження сутності субкультур як суспільно-політичних феноменів внесли зарубіжні дослідники, що належали до *Чиказької школи соціології та економіки* (Р. Парк, А. Коен, Г. Бейкер), *Бірінгемської школи культурних досліджень* (Дж. Кларк, С. Холл, Т. Джефферсон), *постмодерністських студій* (К. Кемпбелл, Х. Рен). В їхніх працях знайшли висвітлення такі проблеми, як: девіантність та деліквентність носіїв субкультурних кодів, соціальна нерівність, опір мейнстриму, творення альтернативних суспільно-політичних дискурсів тощо. Сучасні дослідники намагаються побудувати своєрідну «метатеорію»

субкультур, спираючись на такі атрибути, як фрагментарність, гетерогенність, індивідуалізм тощо [6].

Значний доробок у розвитку досліджень феномену субкультури належить і вітчизняним авторам (В. Копилов, Н. Победа, О. Ходус) [4]. Зокрема, ретельному аналізу було піддано такі проблеми, як: визначення змісту поняття «культура влади», диференціація політичної метакультури, самовизначення субкультур у політичному просторі, взаємозв'язок інститутів держави та молодіжної субкультури тощо.

Виклад основної частини дослідження. На переконання автора статті, поняття «субкультура влади» повинно використовуватися у двох основних значеннях:

По-перше, для позначення частини загальної культури конкретного соціуму, яка характеризується особливостями реалізації відносин панування – підкорення та конституїрована соціальною конвенцією щодо цих відносин. В даному випадку субкультура влади відображає у своїх фундаментальних атрибутах path dependency конкретного суспільства, а на рівні аналітичного конструкту – дає змогу поєднати культурологічний та політологічний дискурс суспільствознавства, підкреслюючи міждисциплінарний характер порушуваної проблематики.

Поняття «субкультура влади» та «політична культура» не є ані тотожними, ані синонімічними. Вони пов'язані між собою як частина та ціле. Вживання концепту «субкультура влади» позначає ту частину політичної культури суспільства, яка «відповідає» за формування «людини політичної» – особливого антропологічного типу, широко представленого в потенційній еліті або – «селектораті» (в термінах В. Мілановського). Цей факт об'єктивно змушує дослідника владних відносин в сучасних суспільствах відволіктися від формально-інституційного підходу та зосереджувати свої пошуки на «нетрадиційних» контекстах: віднаходити владу у повсякденних процесах, реконструювати її практики на рівні малих соціумів, адже саме там і відбувається перетин дискурсів влади та підпорядкування, рельєфно проявляються пануючі політичні тренди тощо. Окрім цього, саме на мікро-рівні політики з'являється місце для особистих симпатій та антипатій, шовінізму та солідарності, емоцій тощо [3, с. 23].

В другому розумінні «субкультура влади» тлумачиться як специфічна «ми-група», яка відрізняється колективним ціннісним і поведінковим кодом та постає в якості референтної по відношенню до інших субкультур, представлених у соціальному просторі конкретного колективу.

Для осягнення сутності досліджуваного феномену в його першому значенні особливу пізнавальну цінність мають методи етнології, культурології, семіотики. Адже конвенційне значення субкультури влади проявляється в тому, що «відповіді» на фундаментальні питання «людини», «долі», «простору», «часу» здебільшого не верифікуються, але сприймаються майже апріорно носіями даної культури [2, с. 33]. Більше того, згадана вище конвенція навколо питань влади досить часто виступає як латентна, вкорінена в глибоких ментальних структурах акторів політичної взаємодії – її

не можна вивчити за допомогою формальних документів. Треба вдатися до певної подібності інтелектуальної археології: підняти прихований культурний шар, який відповідає за поведінку осіб, втягнутих до силового поля влади. І тут на допомогу дослідникові приходять методи зазначених вище наук. Саме вони дають змогу дослідити політичні ритуали та обряди як форми комунікації навколо «сакральних» питань конкретного соціуму.

Особливим значенням, з огляду пізнання онтологічної сутності субкультури влади, наділені такі незвичні для класичної політичної науки джерела інформації, як народні казки. Вони є об'єктивацією колективних культурних практик, що сформувалися протягом історичного розвитку політичної спільноти. Окрім іншого – це колективне оповідання про владу, як на рівні держави, так і на рівні побутових, повсякденних практик людей. Не зважаючи на свою архаїку, ці практики у будь який момент можуть набути актуальності, викривлюючи траєкторії здавалося би повністю «сучасних» політичних трендів [5, с. 132].

Дещо «єретичною» по відношенню до науко-метричного інструментарію класичної політології може здатися наступна думка. Пізнання сутності субкультури влади, утлумаченої в першому з наведених значень, передбачає не лише її «знання», але й розуміння, навіть – відчуття з боку дослідника. Тому безумовно корисним є звернення до творів художньої літератури, на зразок широковідомих антиутопій О. Хакслі, Дж. Оруелла чи Є. Замятіна, які дають «паттерни розуміння» субкультури влади, закритої для переважної більшості традиційних інструментів та методик.

Інтерпретація субкультури влади як специфічної «ми-групи», запропоноване автором статті, добре перекликається з лейтмотивом такого напряму сучасного суспільствознавства, як «історія повсякденності» прихильники якої пропонують будувати інтерпретаційні схеми на т.зв. «его-документах» (мемуари, спогади, інтерв'ю). Останні дають уявлення про формування самосвідомості представників субкультури влади, які, в свою чергу, визначають, впорядковують та класифікують соціальний простір відповідно до своїх ціннісного та операційного кодів, виробляючи загальноприйняті «значення» [1, с. 67].

В методологічному вимірі, специфіка зазначених кодів представників субкультури влади, особливості їхніх когнітивних практик порівняно легко фіксуються та адекватно пояснюються за допомогою методик контент – та дискурс аналізів, глибинних інтерв'ю. Психолінгвістичні дослідження дають змогу проникнути у глибинні семантичні структури образної та вербальної репрезентації «владних індивідів» [2, с.35]. Позитивні результати таких досліджень вже продемонстровані роботами Дж. Макгрегора Бернса, Ф. Грінстайн, Н. Ракитянського, Є. Єгорової-Гантман, О. Шестопаля тощо.

Висновки. Узагальнюючи виклад матеріалу варто зазначити, що використання концепту «субкультура влади» підкреслює міждисциплінарний характер досліджень, які здійснюються в проблемному полі сучасного суспільствознавства, дозволяє ефективно поєднати під час вивчення сфери політичного елементи інституційного аналізу та суб'єктно центрованого

підходу і, врешті-решт, надати нового імпульсу для розвитку цілого ряду субдисциплін політичної науки.

Література

1. Истер Дж.М. Советское государственное строительство. Система личных связей и самоидентификация элиты в Советской России. /Истер Дж.М. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЕН), 2010. – 253 с.
2. Крымчанинова М.В. Политические ритуалы как психологический механизм управления процессом политической социализации / М.В. Крымчанинова // Вестник Московского государственного университета. Серия 12. Политические науки. – 2014. – № 2. – С. 30-39.
3. Людтке А. История повседневности в Германии: Новые подходы к изучению труда, войны и власти /Людтке А. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2010. – 271 с.
4. Молодёжная субкультура. – Коллективная монография /Научный редактор Победа Н.А. – Одесса: Астропринт, 1999. – 282 с.
5. Стрелкова О.В. Образ власти в русских народных сказках / О.В.Стрелкова //Социс: социологические исследования. – 2011. – № 11. – С. 131-136.
6. Hai Ren Subculture as a Neo-Liberal Conduct of Life in Leisure and Consuption / Hai Ren //Rhizomes#10: Neo-Liberal Governmentality (Spring 2005) – Режим доступа: <http://www.rhizomes.net/issue10/ren.htm>

Гуца Є.І.

студентка

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЕЛЕКТОРАЛЬНА ПОВЕДІНКА

Електоральний процес стосується визначення етапів та процедури виборів (обрання на виборчу посаду), зокрема – виборча кампанія, виборче законодавство, виборча комісія. На думку М. Головатого, виборча система представляє собою «сукупність певних правил і прийомів, які регламентують процес формування органів влади шляхом голосування в процесі виборів» (Політологічний словник / за ред.. М.Ф. Головатого та О.В. Антонюка. – К., 2005. – с. 97). У процесі пострадянських політичних змін особливої ваги набуває електоральний процес, який відбувається за пропорційною виборчою системою (відповідно, зростає роль політичних партій), мажоритарною системою (кандидат встановлює прямий комунікаційний зв'язок із виборцями), або за змішаною моделлю. На сучасному етапі політичного розвитку відбувається криза інститутів партійного представництва, що призводить до активізації прямої комунікації між громадянами та політиками.